

Nosztalgia

Három műszak van, és nem is az éjszakai a leghúzósbab, gondolja Lupita, amint átveszi délután 2-kor a stafétát a kollegától, Verától, akivel egy szót se tud váltani, de már nem is akar. Verának hiányoznak a fogai, Lupita szerint mindegyik, ezért is cigizik annyit, és Lupita ezt óhatatlanul összekapcsolja azzal, hogy nem tudnak egymással kommunikálni. Varrodában dolgoznak Magyarországon, Vera és Lupita. Lupita éjszaka szeret dolgozni, hajtja a pedált, volt, hogy huszonöt munkaruhát megvarrt reggel hatig. Vera tízet, de nem azért, mert nincsenek fogai, hanem talán azért, mert nincsen ott neki Caracas, a végtelen ösvényeivel. Hajtja a pedált minduntalan, és megjelenik előtte a kis Lupita, Carlos a szomszédból, Daniela és Mimi, ahogy szaladnak az ösvényen, követik Carlóst, kapaszkodnak az indákba, minden zöld, friss, és az ég kék, csillagász akart lenni emitt, csak feküdtek a tutajon naphosszat, és nézték a kék eget, ami reggel hétkor is, és délután hatkor is kék volt, aztán hirtelen jött az este, a csillagok is ragyogtak, onnan a tutajról nézve, minden olyan közelinek tűnt. Innen, a magyarországi faluból minden oly távol van, télen és tavasszal csillagok sincsenek, csak köd telepszik rá a településre, a katolikus templom tornya szürkületben nem is látszik, csak este, ha felkapcsolják a villanyokat, de akkor az emberek lelkére is köd telepszik, másképp miért lennének ilyen durcásak?

Lupita varrás közben füldugóval a fülében ül és zenét hallgat. Patrióta dalokat, amiket otthon alig. Éjszaka megengedi magának, hogy szerelmes dalokat is hallgasson, sőt, van, hogy dalra fakad közben. Olyan lehet, mint az amerikaiaknak Gloria Gaynort, vagy Boney M-et feltekerni a maximumra: mozog a teste, pedálon dobolja a ritmust, amikor az anyagot elfordítja, felemeli a karját, kezdődhet a refrén.

Nacho zenéjére már nem táncol Lupita. Leállítja a masinát és előveszi azt a textildarabot, amit magának kézzel hímez. Tervező szeretett volna lenni, sokat rajzolt. Azért hurcolták el több társával együtt, mert egy pincében kiállították egymás műveit, amik a vád szerint „rendszerkritikus és uszító” elemeket ábrázoltak. Lupita színes családi portrékat készített hatalmas vászondarabokra, amelyeket családtagok ruháiból készített, különböző korú asszonyok beszélgetnek, cigarettáznak, kártyáznak. Húsz napot ült börtönben. Amióta kijött, reszket a keze, hímezés közben folyton megszúrja ujjbegyeit. Nacho Valiente száma szól, kicsit giccses, de a venezuelaiak bátorságáról énekel. Elég erős a szöveg, két hete Lupita épp ezt magyarázta a magyar bevándorlási hivatalban az ügyintézőnek, a művészek nem tudnak ott létezni, hallgassa meg, mit énekel Nacho, fordítom: *Olyan erő van bennem, hogy majdnem szétroppantom a vasláncot / Ha újra lábra állok, gyalog a jelen végére járok, / a jövőre többet nem várok.*

Miközben hímezi a Moriche pálmafát, és a sok gyönyörű orchideát, egyre hangosabban szól a Valiente, Lupita kicsit ráborul a varrógépre. Hangtalanul sír, rázkódik a teste, kívül-

ról olyan, mintha a varrógép megkergült volna, és nem lehet megállítani, minden fonalat összegabalyít, a tű az így összegubancolódott szálakat is átviszi, ritmusra fortyog, nyomja, paszírozza, a gép alatt pedig megállíthatatlanul szövődik az egyenetlen anyag, egyre hosszabb, már a földet éri, a fekete színű fonal a domináns, nem hagyja magát, már a szék lábainál kunkorodik, a vörös színű követi, Lupita öléből lecsúszik a hímzés, a fordítottjára esik, a fekete fonal beleakad, egy lövöldözés képei rajzolódnak ki, a piros fonal szétterül, vérző emberi arccá.

Egy kéz finoman megsimogatja Lupita vállát: Vera az a fogatlan mosolyával. Vissza kellett jönnie, a főnök behívta őt is, mindenkit, jött egy sürgős megrendelés.

Vera int Lupitának, hogy menjenek ki. Vera rágyújt, megkínálja Lupitát is, aki hálás. Vera elkezd magyarázni hosszan, megállás nélkül, Lupita egy szót sem ért belőle, de mosolyog, mert olyan szavakat hall, hogy *tucc, fucc*, ezeken mosolyognia kell, Vera is mosolyog, elkezd énekelni, hátha azt jobban megérti a kolleganője: *Sáncban a hóvíz, könnyű hajót visz, füstöl a mennyben a barna tető* – ezt énekli, és magyarázza, hogy gyerekkorában kimentek az utcára a többiekkel falun, ahol laktak, és ha kiszáradt az árok, a sánc – itt megfogja Lupita karját és odaviszi az üzem csatorna-lefolyójához: látod, na, ez a sánc –, belefeküdtek egymás után, és a papírból készített hajókat maguk mellé vették, pitypanggal szórták be magukat, és ezt a dalt, ami egy megzenésített vers, zengték, közben kidobálták a hajókat egyenként, kacagtak nagyokat, ha valaki épp arra jött, elnémultak. Jaj, Lupita, tudod, melyik a pitypang? A kínai fiú, azt szokott szedni sokat, sokat és szétteríti, megszártítja, rázogatja. Szerintem azt szívja, azért mosolyog mindig, ha hozzá beszélek, tudod, Lupita?

Egy végtelenül hosszú nap

A hogy közeledett a faluhoz, szíve körül szorítást érzett. Letekerte az ablakot, friss levegő helyett az a csípős szag csapta meg, ami évtizedeken át láthatatlan polipként telepedett rá a falura, csápjaival gúzsba szorítva az egész települést. És hiába szűnt meg a szemétfeldolgozó üzem, a szag és a nyomasztó szürkeség lemoshatatlan átokként ottmaradt minden házon, tömbházon a ráégett hamuszemcsékkal, az utcákon a megsűrűlt fűvön és az emberek üres tekintetében.

Jani gyorsan visszatekerte az ablakot. Ekkor köhögni kezdett, egyre fojtogatóbban – lelassított, de nem állt meg, mert attól tartott, ha leállítja a motort, nem megy tovább, hanem visszafordul, és a határig meg sem áll, ahogy pontosan huszonöt évvel és két hónappal ezelőtt tette. Elővette az asztmájára kapott spray-t, bal kezével tartotta a kormányt, jobbal visszaváltott, és belefújt a csőbe. A tömbház előtt lelassított: egy megkötött kutya vadul ugatni kezdett, így lassan továbbhajtott. Vasárnap este 7.30 volt, bekapcsolt az autós rádió, egy női hang beolvasta a híreket.

Reggelre hűvös időt mondott, amit néhol zápor, heves zivatar követ, délutánra felszakadozik a felhőzet. Este zord idő várható. Jani belenézett a visszapillantó tükörbe: szeme késszürke színe egybeolvadt haja őszességével. Elmosolyodott ezen a zord időn: elképzelte, amint az idő a nap múlásával egyre morcosabb, zordabb lesz, akárcsak ő, a szürke, zöld Jani. Kinézett az autó ablakán: az eget ugyanolyan sötétnek látta, mint a fekete Audiját.

A tanya végén, a kijárat előtt letért a főútról a jobbra vezető földúton, és addig ment, amíg az út egyszer csak véget nem ért, az Audi erős motorja magától leállt.

Jani a slusszkulcsot az autóban hagyja, kiszáll. Rohanni kezd felfele, amerre az út viszi, lábai remegnek. Nem tudja, milyen látvány fogadja az út végén túl. Caplat felfelé, meg kell küzdenie a sok kővel, elvadult gyökérrel, amikbe minduntalan belerúg. Huszonöt éve és két hónapja nem járt ezen az úton. Ezúttal is liheg, nem az asztmája miatt, hanem, mert felfelé kell menni, néhol csúszik is. Elvadult bokrok közt kaptat. Fullasztó a csend. Hiába gyorsít, hiába köhög hangosabban, a csend fojtogatja. Nem akar megállni.

Az autóban még hangosan szól a rádió: Jani a szakadékhoz ér, amikor a hölgy szenvtelen hangon épp azt mondja be, hogy szakértőnk szerint a fenyvesek közé szorult településeken gyakori villámbeccsapódások várhatók, kérjük a likasmezei lakosokat, ha tehetik, maradjanak otthon, de semmiképp se menjenek a volt szemétegető közelébe, mert a gyakori villámcsapások miatt a leégett üzem helyén a több rétegben lerakódott hamu felszáll és mindent betakar.

Jani hirtelen lerogy: lábánál épp beccsapódott valami, a törmelék omlani kezd, gyűjti a köveket, és gurul lefelé. Jani eltakarja az arcát, elővesz egy maszkot a zsebéből, az asztmája miatt állandóan van nála. Olyan erős fénycsóva jelenik meg a reggeli égen, hogy muszáj eltakarnia a szemét, ha nem akar megvakulni. Eszébe jut a huszonöt évvel és két hónappal ezelőtti nap, amikor utoljára itt járt, csak nem fent, hanem lent, a mélyben, az üzem belsőjében. Akkor két hete két műszakban dolgozott, mert annyi munka volt, az ukránok is odavitték a szeméteket, az oroszok mocskáért duplán fizettek. Legalábbis ezt mondta a főnök, aki a dupla műszakért dupla fizetést ígért. Ez ment akkor, már több mint öt éve, az ígéretes a dupla bérrel, szolgálati kocsival és lakással. Jani csak azért hitt még, mert nem volt más választása, ahogy a többieknek sem, még ő csitított mindenkit, hogy ne háborogjanak, ez van, ezt kell elfogadni, ők ezért születtek ide. Csabi, az unokatestvére, már tíz-

éves korától szolgálatba állt, ő egész életében azt hallgatta, te csak dolgozz fiam, valakinek dolgoznia is kell.

Énekhangot hall: *engem anyám elátkozott, / mikor a világra hozott: / azt az átkot szórta reám, / ország-világ legyen hazám.*

Körbenéz, senkit se lát: belső hang ez, a szívéből tör fel és lesz egyre hangosabb, fülsiketítő, ahogy annak idején a robbanó, majd égő üzem. Jani a robbanás előtt kimenekült, akkor törtek rá az asztmás rohamok, tizenöt évig ült az égő szemét mellett, és nézte a felszálló füstöt, majd összeseperte a hamut. Csabi valószínű, hogy szándékosan maradt bent az üzemben, ő volt az, aki utolsóként leoltotta a lámpákat. Végleg leoltotta, a domb tetején az üzem égésekor hallani véltek egy kislányt énekelni.

Meg kell pihennie; megroggyan. Előveszi zsebéből az óráját. Legszívesebben eldobta volna. Nem volt szüksége rá. Semmire se volt már szüksége kis vízen és ételen kívül.

Az okostelefonjától már korábban, két nappal azelőtt megszabadult. Kitérte belőle profilját, üzeneteit, fotóit, majd összetörte és lehajította egy kis szakadékba, ahová biztos nem megy utána. Egész jól elvult nélküle; nem érzett kényszert, hogy minduntalan megnézze, mi történik a világban nélküle. Ott, ahova innen elmenekült huszonöt éve, és ahonnan most ide, visszamenekült.

Hirtelen koromsötét lett, csak a hold fénye világította meg az utat. Visszafahele indult, az autót elkötötték. Ez várható volt, de most ezen se dühöng. Megy tovább, behunyt szemmel is hazatalál. Az anyja hívta fel azelőtt való nap reggel, hogy másnap meghal, menjen haza elbúcsúzni. Jani először ódkodott ettől, nem tudta anyjának megbocsájtani, hogy az asztmája ellenére elküldte Sucevára két évre katonának, hogy végre férfit faragjanak belőle. És az anyja akkor is letagadta fia betegségét, amikor a szemétegető üzembe újoncokat toboroztak. Egyszerűen meghamisította a papírokat.

Tudta, már nem lehet sok hátra, és meglátja a kis apró fényt az anyja házából. Huszonöt éve nem járt arra, mégis úgy tűnt számára, hogy semmi sem változott. A kinti lámpa most sem égett, de az egész utca sötét volt, csak a házakból kiszűrődő fények világították meg az utat valamelyest. Ahogy közeledett, szíve körül szorongást érzett.

A likas nevet ők adták a helynek, a gyerekek. Négy domb ölelte körbe a tanyát, a likas alulról nézve egy nagy gödörnek látszott. Olvasta az interneten, hogy pár évvel ezelőtt régészek is helyszíneltek, mert az a hír járta, hogy ott tényleg létezett egy nagy lyuk, ami az összes, felülről leomlott követ abba a gödörbe sodorta. Volt idő, amikor egyszerre hat tehenet, és három lovat vittek ki legelni a gyerekek, főleg ő, és Csabi, az unokatestvére. Vigyázni kellett, nehogy becsúszzanak a gödörbe. Jani szeretett legeltetni, ismert minden járást, hecserli bokrot, a fűszálat megfújta, úgy terelgette a jószágokat.

A házhoz ért, lihegett. A kapu a régi, könnyen ki tudta nyitni. Fény szűrődik ki az ablakon, előbb benéz az ablakon, nehogy valami meglepetés érje. Elmosolyodik, amikor az ágyon fekvő anyját meglátja, kezében az ő, Csabival közös fotójával, a szemétegető üzem megnyitásakor. Megkocogtatja az ablakot, a kutya felugat, egy kislány valahol énekelni kezd: *engem anyám elátkozott, / mikor a világra hozott: / azt az átkot szórta reám, / ország-világ legyen hazám.* ■ ■ ■

Tófalvi Zselyke (1976, Marosvásárhely): Budapesten, a Közép-európai Egyetemen dolgozik. Írásai a marosvásárhelyi Látóban, a kolozsvári *Szabadság* című napilapban és a *Székelyföld* Kulturális Folyóiratban jelennek meg rendszeresen. 2019-ben Látó-nívódíjat kapott.